राम गांगुली - भाग १

'आग' चित्रपटानंतर राम गांगुली आणि राज कपूर यांच्यामध्ये काही गैरसमज झाला नसता तर गांगुली यांना 'बरसात'च्या संगीत दिग्दर्शनाची संधी मिळाली असती. काही लोकांच्या मते, 'बरसात'ची दोन गाणी तयार झाल्यानंतर त्यांनी ती बाहेरच्या लोकांना ऐकवली आणि त्यामुळे राज खूप भडकले आणि तापला तवा हातातून टाकावा तितक्या तत्परतेने त्यांनी गांगुलींना आपल्या कँपबाहेर काढले. परिणामी त्यांना राजकडून कायमचे जावे लागले. ह्याचे लाभार्थी कोण ठरले? अर्थातच शंकर आणि जयकिशन ! कारण शंकरने राम गांगुलीच्या हाताखाली सहाय्यक म्हणून ह्या अगोदर काम केले होते.

५ ऑगस्ट १९२८ रोजी राम गांगुली यांचा जन्म झाला. लहानपणीपासूनच त्यांचा संगीताकडे असलेला ओढा पाहून त्यांना थोर कलावंत उस्ताद अली खान यांची तालीम देण्यात आली. युवा रामला त्यांनी सितारवादनाचे धडे दिले. काँग्रेस पार्टीच्या राजकीय कार्यक्रमांत पोरसवदा रामच्या सितारवादनाची मैफिल आयोजित करण्यात आली होती. सर्व कार्यकर्त्यांना ती आवडली व आर्. सी. बोराल पर्यंत त्याची कीर्ति पसरली. त्यांनी त्याला कलकत्याच्या न्यू थिएटर्स मध्ये संगीतक्षेत्रात काम दिले.

इथे त्यांची पृथ्वीराज कपूर यांच्याशी खूप जवळून ओळख झाली आणि त्यांनी पृथ्वीराज कपूर यांच्या नाटकांना पार्श्वसंगीत देण्यास सुरुवात केली. पृथ्वीराज यांचा मुलगा राज त्या वेळी 'आग' या सिनेमाची तयारी करत होता म्हणून त्यांनी राजकडे रामसाठी शब्द टाकला. त्यापूर्वीही गांगुली चित्रपटांना संगीत देत होतेच. त्यांचा पहिला चित्रपट होता 'महाराणा प्रताप' पण तो फारसा चालला

नाही. 'महासती तुलसी वृंदा', 'वनवासी', 'जलसा' आणि 'अनमोल मोती' हे त्यानंतरचे चित्रपट देखील कोसळले.

(क्रमश:)

- माणेक प्रेमचंद

('Yesterday's Melodies Today's Memories' या पुस्तकातून)

NOTE: Among the many things India can be proud about is the wonderful music that was made in the Hindi cinema of yesteryear. Songs that touched (and still touch) the hearts of many millions of people who understand Hindustani. No matter where we were, inside or outside the country, and whether we were old or young, rich or poor, fat or thin, there were songs that kept us enjoying them. Or making life more bearable, at the least. "Yesterday's Melodies Today's Memories" is a biographical salute to all the main singers, composers, and songwriters who put out these melodies, from the start in 1931, till about 1970.

Manek Premchand's second book was "Musical Moments From Hindi Films", which celebrated 75 years of sound (and music) in Hindi Films. The author next wrote another music book called "Romancing The Song", which traces the history and changing face of lyrics in Hindi Cinema, right from 1931 till now.

After that, he wrote a third of the biography of the santoor maestro Pandit Shiv Kumar Sharma, outlining in some details the great musician's role in Hindi cinema, both as an instrumentalist and a composer.

His latest book "Talat Mahmood, The Velvet Voice" was released in May 2015. To buy his books, or otherwise write to the author, his email address is manekpremchand@gmail.com